

סיכום

בשנת תשי"ב עמדנו בפני שתי ברירות: לטפח את עדרנו ולהרבותו מאמהות ופרים הר לנדיים, כדי לייצר חלב שמן יותר, או להגביר את תנובת החלב באמצעות הגזע האמריקאי. אין כל ספק שמפרות הולנדיות היינו יכולים לקבל תנובות ממוצעות של שומן (ק"ג שומן בשנה) לא פחותות מאילו של האמריקאיות, אולם דאי שתנובות החלב היו קטנות יותר, ונוסף לזה, גם מבנה הגוף והעטינים של ההולנדיות לא היה מספק אותנו. לדעתי צדקנו בבחירת שיטות הטיפול וההזנה, והרנטאביליות של הענף מוכיחה זאת בעליל. אולם נשמעות כיום גם דיעות שבעתיד תהיה נדעת חשיבות מיוחדת לחלב בעל תכולה גבוהה של חומר יבש, וכאילו גם רנטאביליותו של הענף תושפע מעובדה זו. אולם, לצערי, עלי לציין שאין אנו יודעים שום דבר על "מדיניותה" של "תנובה" בשיווק התר צרת שלנו, ואין אנו יכולים לדעת איזוהו החלב שיבטיח לנו את הכנסה הגבוהה ביותר, אם יתר ברר שתכולת החומר היבש בחלב תהיה גורם בעל משקל רב למדי לגבי ההכנסה והריווחיות, הרי יש לבקש דרכים לשפר את החלב מבחינה זו ע"י הכנסת "תיקונים" מסויימים בתפריט המזון; יתכן ש"תוספות" מיוחדות של חומרים מסויימים למזון הנהוגות כיום, יהיה בכור חן להעלות את תכולת החומר היבש, כי לדעתי

אין לחזור לשיטת ההזנה ולתפריטים שהיו נהוגים בעבר ברוב משקי הארץ, וגם אצלנו, עד לתשי"ב, תפריט שהיה מבוסס על כמויות גדר לות של מספוא גס והוא יקר מדי ובלתי יעיל. מובן שיש לחקור את הבעיה ולבקש דרכים "לתקן" את החלב ע"י תוספת חומרים מיוחדים לתערובות המזון המרוכז, הנהוגות כיום באיבוס הפרות. אמנם המחקר עולה בכסף רב, אבל מן ההכרח למצוא את המקור לכך כדי למצוא פתרונות לבעיות חיוניות של הענף.

אנו כבר התרגלנו להוצאת כספים לפירסומת, כדי לקדם את שיווק החלב ומוצריו, והגיע הזמן שנתרגל גם להקצבת כספים למחקר.

לי נדמה שמגמתנו בטיפול ובהזנה לא צריכה להשתנות, ויש לחתור לשיפור איכות החלב (העשרתו בחומר יבש) ע"י "חידושים" ותיקונים בהזנה, שהיו מבוססים על מחקר; ואין, לדעתנו, כל הכרח להתמסר עכשיו לטיפות פרה שתניב חלב שמן יותר. מגמת הטיפול הנהוגה אצלנו — הגברת כושר ההנבה של כמות החלב — היא הנראית בעיני כבעלת הסיכויים הטובים ביותר, והיא גם תבטיח את הרנטאביליות של הענף.

הנני חוזר ואומר שהעליתי על הניר הרהור רים, וכך יש להתייחס לדיעות והמסקנות שגור בעו הפעם.

יוחנן האוזמן

שובל, מארט 1961

הרעלה בניטראטים

בתנאי קרקע ואקלים מסויימים, כשמתקנים שחת מצמחים דגניים צעירים (שיבולת-שועל, סורגומים, תירס ועשבי-בר שונים), עלולה היא להכיל כמות ניטראטים, הגורמים אבידות כבדות בבקר. נוסחתם הכימית של ניטראטים אלה היא — KNO_3 (ניטראט האשלגן). הניטראט כפי שהוא אינו רעיל באופן מיוחד, אולם בהשפעת תסיסת החיידקים בכרס הופך הניטראט לניטריט (מלח התומצה החנקית) והוא רעיל בצורת מסוכנת. ניטריט האשלגן מתחבר עם ההאמוגלובין של הדם ויוצר מאט-האמוגלובין. ההאמוגלובין, כידוע, מוליך את חמצן-האוויר לרקמות בעלי-החיים, אולם המאט-האמוגלובין אינו מתחבר כלל עם חמצן, ומשום כך הבהמה מתה מחמת חוסר חמצן, כשם שזה קורה בעקב שלילת האוויר ע"י חניקה; השפתיים והקרומים עוטים צבע ארגמני עמוק והמוות בא תוך 3—5 שעות לאחר אכילת השחת. יש מקרים של החלמה, אולם אם הפרה היתה הרה, הרי ודאי שתפיל.

מסתבר אמנם שרובו של הניטראט הופך לניטריט בכרס הבהמה, אולם יתכן שגם ניטריטים מצויים בשחת שיבולת-השועל, אם השחת היתה לחה מחמת גשם.

הזרקת מאתיל-גל כחול לתוך הווריד עשויה לשמש מרפא למקרי הרעלה רבים מסוג זה. על כל פנים רצוי שתיערך מדי פעם בדיקה על ניטראטים, אם מצוי במשק מלאי גדול של שחת דגניים.